

VOOR EN MET ELKAAR

Wet Maatschappelijke Ondersteuning Noordenveld
Visienota Wmo 2013 – 2016

A12.04308

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer.....	4
1.2	Samenvatting.....	4

Deel 1

2	Visie	6
2.1	Anders denken en doen.....	6
2.2	Gemeente is regisseur.....	6
3	Ieder mens is anders	7
3.1	Eigen kracht.....	7
3.2	Zelf kiezen.....	7
3.3	Gezond leven.....	7
3.4	Rol van de gemeente.....	8
4	Het sociale domein	9
4.1	Wet maatschappelijke ondersteuning.....	9
4.2	De Kanteling.....	9
4.3	Piramide van getrapte verantwoordelijkheid.....	10
5	Kaders	11
5.1	De Kanteling.....	11
5.2	Demografische ontwikkelingen.....	11
6	Barometer leefbaarheid	12
6.1	Leefbaarheid.....	12
6.2	Voorzieningen.....	12
6.3	Burgerkracht.....	12

Deel 2

7	Anders denken en doen	14
7.1	Wmo is participatie.....	14
7.2	Cultuuromslag.....	15
7.3	Beleidsagenda.....	15
8	Randvoorwaarden	16
8.1	Een-loket.....	16
8.2	Regie bij de gemeente.....	16
8.3	De burger centraal.....	16
8.4	Werk integraal.....	16
8.5	Samenwerken.....	16

Deel 3

9	Terugblik.....	18
9.1	Visie Noordenveld 2025	18
9.2	Welzijn Nieuwe Stijl	19
9.3	Noordenveld 2.0, Participatie en communicatienota	19
9.4	Wijk- en dorpsbelangenverenigingen, prestatieveld 1	19
9.5	Barometer leefbaarheid, prestatieveld 1	19
9.6	Het Centrum voor Jeugd en Gezin, prestatieveld 2	20
9.7	De Noordenveldwerker, prestatieveld 3	20
9.8	Mantelzorg en vrijwilligerswerk, prestatieveld 4	20
9.9	Voorzieningen, prestatievelden 5 en 6.....	20
9.10	Huiselijk geweld, prestatieveld 7	21
9.11	OGGz, prestatieveld 8.....	21
10	Bijlagen.....	22
10.1	Toelichting piramide getrapte verantwoordelijkheid	22
10.2	Kaders van de Raad	23
10.3	Advies Wmo-platform	24
10.4	Advies college	26
10.5	Demografische ontwikkeling	29

1 Inleiding

Artikel 3 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) vraagt een nota van de raad dat richting geeft aan de te nemen beslissingen op het vlak van maatschappelijke ondersteuning. De nota hoeft niet telkens (geheel) opnieuw geschreven te worden, maar de wet vraagt wel dat de raad elke vier jaar vaststelt of zij zich nog kan vinden in de uitgangspunten. In 2011 heeft de raad besloten het beleidsplan 2008-2011 met een jaar te verlengen. Op die manier werd het mogelijk om de resultaten van een onderzoek naar de veronderstelde en ervaren leefbaarheid in de gemeente Noordenveld te betrekken bij het schrijven van een nieuwe nota Wmo. Daarnaast is in de eerste helft van 2012 een aantal keer met fractiespecialisten gesproken over welke kaders zij verwerkt zouden willen zien in een nieuwe Wmo-nota. Beide documenten, 'Leven in Noordenveld' - Barometer leefbaarheid en de kaderstellende notitie Wmo en transitie, vormen de basis voor deze nota.

1.1 Leeswijzer.

Deze nota is opgedeeld in 3 delen. Het eerste deel beschrijft de visie op de Wmo en waar die op is gebaseerd. Het tweede deel is meer procesmatig. Met het vaststellen van een visienota ben je er namelijk nog niet, dan begint het proces pas. Het proces van invoeren, inbedden, er mee aan het werk gaan. In het derde deel krijgt u een terugblik op de jaren van het beleidsplan 2008-2011. Dat plan is eind 2011 met een jaar verlengd tot en met 2012. In dat laatste deel vindt u ook de bijlagen.

1.2 Samenvatting

Meedoen, het doel van de Wmo, betekent dat iedereen (inwoners, gemeente en organisaties) bijdraagt, samenwerkt en meetelt. Meedoen vraagt iets van jezelf en van een ander en meedoen kun je leren. Het vraagt een cultuuromslag om iedereen (dus weer inwoners, gemeente en organisaties) hiervan te doordringen. Het vraagt een cultuuromslag, omdat we in de afgelopen jaren gewend geraakt zijn aan een andere samenleving, een samenleving waarin voor het oplossen van vele problemen een betaalde professional werd ingezet. Dat heeft er toe geleid dat we minder naar elkaar omkijken of elkaar een helpende hand bieden. Daarnaast ziet de samenleving er nu anders uit, er zijn gemiddeld minder jongeren en meer ouderen. Ook dit vraagt een andere kijk op de samenleving en een andere aanpak van de vraagstukken. De genoemde cultuuromslag begint met het vaststellen van deze visie.

Deel 1

Figuur 1. De Wmo-visie verbeeld

2 Visie

Meedoen betekent: je draagt bij, je werkt samen, je telt mee. Meedoen vraagt iets van jezelf en van een ander. Meedoen kun je leren en jong geleerd is oud gedaan. Ook de gemeente doet mee: ze draagt bij, ze werkt samen en biedt ruimte om mee te doen. De gemeente biedt het vangnet voor hen die het (tijdelijk) niet lukt om mee te doen.

2.1 Anders denken en doen

Deze visie betekent niet alleen anders denken, maar ook anders doen. Het heeft niet alleen gevolgen voor het handelen van de gemeente, maar ook voor andere organisaties en voor de burgers. Ieder heeft zijn eigen rol in het geheel.

Het betekent kijken naar wat je nog wel kan in plaats van naar wat niet meer mogelijk is, maar ook geloven dat iemand zelf mogelijkheden in zich heeft om een oplossing te bedenken of in staat is die met anderen in zijn omgeving te vinden. Dit geldt voor de burger, maar ook voor de gemeente.

Deze visie deelt de samenleving niet op in doelgroepen. Het is niet belangrijk of je jong of oud bent, wel of geen beperkingen hebt, het gaat er om of je (zelfstandig) in staat bent om mee te doen en als dat (tijdelijk) niet het geval is, kun je een beroep doen op de samenleving; Een samenleving die weet wat er van hem of haar verwacht wordt.

Ieder mens voelt zich wel of niet krachtig, beleeft zijn gezondheid of de afwezigheid daarvan op zijn eigen manier en elk mens maakt keuzes, goede of minder goede. Dat maakt de samenleving.

2.2 Gemeente is regisseur

Ieder heeft zijn eigen rol in het geheel, dus ook de gemeente. De gemeente is de regisseur. Het is aan de gemeente om te bevorderen dat het meedoen jong wordt geleerd, dat ingezet wordt op het voorkomen dat mensen niet (meer) mee kunnen doen en dat iedereen die dat (tijdelijk) nodig heeft een beroep kan doen op de samenleving, zodat hij (weer) in staat gesteld wordt om mee te doen. Gemeente Noordenveld kiest er voor De Kanteling door te voeren in het beleid en in de samenleving.

3 Ieder mens is anders

Wat maakt dat iemand het gevoel heeft mee te doen in de maatschappij of juist niet of niet meer? Is dat het hebben van een baan of het verlies ervan, een gezond lichaam of een lichamelijke beperking, is dat het hebben van een gezin of het verlies van een geliefde. Is het de beperking zelf of het gevoel door anderen steeds op de beperking gewezen te worden? En welke rol speelt de gemeente als een inwoner het gevoel heeft (tijdelijk) niet mee te kunnen doen?

3.1 Eigen kracht

Movisie¹ omschrijft 'Eigen kracht' als 'de kracht, macht en vaardigheden hebben om over eigen lot / leven te beschikken, het persoonlijk vermogen om te bepalen, innerlijk leiderschap.' Kijken en denken vanuit de eigen kracht betekent dat je erin gelooft dat iemand zelf mogelijkheden in zich heeft om een oplossing te bedenken of in staat is die met anderen in zijn omgeving te vinden. Wanneer je vanuit dit uitgangspunt start dan is niet het probleem dat speelt van belang, maar zijn de unieke sterke kanten die iemand heeft om kansen en mogelijkheden in zichzelf en de omgeving te benutten voor het vinden van een oplossing van belang. De eigen kracht gedachte gaat ervan uit dat mensen met een probleem meer gemotiveerd zijn om een blijvende oplossing te zoeken dan professionals wiens taak het is de hulpverlening zo kort mogelijk te houden. De eigen kracht gedachte gaat er ook vanuit dat sociale netwerken of groepen burgers op eenzelfde wijze maatschappelijke vraagstukken kunnen oplossen, waardoor de samenleving beter gaat functioneren. Het hebben of het ervaren van een eigen kracht is onderdeel van het meedoen in de maatschappij. Meedoen is ertoe doen, betekenis geven en hebben in de samenleving, gezien worden en anderen zien, in je kracht staan. De Wmo is er voor iedereen. Voor hen die anderen zien en voor hen die het (tijdelijk) nodig hebben om door de ander gezien te worden. De buurman die de heg snoeit van zijn oude buurvrouw, omdat het haar niet meer lukt. De vrijwilliger van de Thuisadministratie die een jonge man helpt bij de betalingen voor de huur, energie en meer, omdat hij het overzicht in zijn leven is kwijt geraakt en daardoor schulden heeft gekregen. En er kan een moment komen dat de buurman zelf hulp nodig heeft, omdat hij het moeilijk heeft gekregen na het verlies van zijn baan. Of het moment dat de vrijwilliger van de Thuisadministratie een gesprek aanvraagt bij de mantelzorgconsulent, omdat haar man ernstig ziek is geworden en zij voor hem thuis wil blijven zorgen. Elk mens kent in zijn of haar leven momenten, perioden van minder krachtig zijn, van kwetsbaarheid: lichamelijk, financieel, psychisch of sociaal. En in die periode kan het nodig zijn om een beroep te doen op de ander, omdat het zelf even niet lukt. De vraag is wanneer die ander de gemeente is.

3.2 Zelf kiezen

Mensen willen de controle hebben over hun eigen leven. Dit betekent dat individuele personen keuzes (willen) maken gebaseerd op hun voorkeuren, overtuigingen en mogelijkheden. Ze participeren in en nemen controle over beslissingen die de kwaliteit van hun leven beïnvloeden. Ze nemen risico's en nemen verantwoordelijkheid voor hun handelen. Dit wordt ook wel zelfbepaling genoemd. Met het maken van keuzes komt ook het nemen van verantwoordelijkheid voor de consequenties van de gemaakte keuzes. De vraag is of de verantwoordelijkheid van de gemeente begint daar waar de verantwoordelijkheid van de burger eindigt.

3.3 Gezond leven

Ieder heeft een eigen oordeel over zijn gezondheid op basis van gezondheidsaspecten die voor hem van belang zijn in zijn functioneren. Voorbeelden zijn ziekte, lichamelijke beperkingen, vermoeidheid, fitheid, maar ook voeding, lichamelijke activiteit, roken en drinken. Al deze (gezondheids)aspecten bepalen mede hoe iemand

---

¹ MOVISIE is een landelijk kennisinstituut en adviesbureau voor toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, sociale zorg en sociale veiligheid.

over zijn gezondheid denkt en hoe hij dat beleeft, of hij zich krachtig of kwetsbaar voelt. Daarnaast geeft iedereen verschillende waarden aan de verschillende factoren. Voor de een is de afwezigheid van ziekte de maat voor hoe gezond hij zich voelt, voor de ander – die bijvoorbeeld chronisch ziek is – kan fitheid of lichamelijke activiteit de maat zijn. De beleving van de eigen gezondheid bepaalt dus mede de manier waarop iemand zijn leven leidt, of denkt te kunnen leiden. De eigen en ervaren gezondheid kunnen daarmee een positief effect hebben op het leven, maar ook een negatief effect. Dit blijkt ook uit de studie van Idler en Benyamini: “Hoe slechter iemand zijn of haar eigen gezondheid ervaart, hoe hoger de kans op overlijden. Dit lijkt een open deur. Maar er zijn weinig maten die zo sterk voorspellend zijn voor sterfte. Bovendien blijft deze sterke relatie tussen ervaren gezondheid en sterfte bestaan nadat rekening gehouden is met een groot aantal andere factoren waarvan bekend is dat ze sterfte voorspellen, zoals leeftijd, objectieve gezondheidsmaten (ziekten, bloeddruk, enzovoort) en andere relevante medische, leefstijl- en psychosociale factoren.”² De eigen gezondheid en gezondheidsbeleving (Hoe beleeft je je lichamenlijk en geestelijk functioneren en past dat bij je wensen over hoe je je leven wilt leiden?³) bepalen dus mede hoe mensen leven en of ze meedoen. De vraag is welke rol de gemeente hierbij heeft. Heeft de gemeente invloed op de ervaren gezondheid? En zo ja, (hoe) wil zij hierop invloed uitoefenen?

3.4 Rol van de gemeente

Ieder mens leeft zijn leven. Ieder mens voelt zich wel of niet krachtig, beleeft zijn gezondheid of de afwezigheid daarvan op zijn eigen manier en elk mens maakt keuzes, goede of minder goede. Dit zijn ook de momenten waarop we een beroep (kunnen) doen op de samenleving, of juist in staat zijn om ons in te zetten voor de samenleving (bijvoorbeeld als vrijwilliger of mantelzorger). Bij elk van deze momenten kan de gemeente een rol hebben. Welke rol is afhankelijk van het moment en de persoon die om ondersteuning vraagt. Daarbij zijn persoonlijke kenmerken van belang, maar ook de omgeving van de persoon telt mee. Het gaat om lichamelijke, fysieke en financiële kracht, is de juiste informatie voor handen om een keuze te maken en is er sprake van ziekte of beperkingen? Het is aan de gemeente om er zorg voor te dragen dat de samenleving in staat is om vragen van haar inwoners te beantwoorden. De gemeente bevordert dat inwoners gezond leven en naar elkaar om zien. De gemeente verstrekt informatie en advies voor het maken van keuzes en de gemeente compenseert als, ondanks alles, een inwoner (tijdelijk) niet mee kan doen.

---

² Idler EL, Benyamini Y. Self-rated health and mortality: a review of twenty-seven community studies. *J Health Soc Behav* 1997; 38: 21-37. Zie ook Nationaal Kompas Volksgezondheid, www.nationaalkompas.nl.

³ Bloem, Sjaak, “Beleving als medicijn. De ontwikkeling van een algemene subjectieve gezondheidsmaat: van conceptualisatie tot instrument” (2008), 9.

4 Het sociale domein

In de afgelopen jaren zijn er in het sociale domein ontwikkelingen ingezet die noodzakelijk zijn om de samenleving betaalbaar en leefbaar te houden. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot de Wmo en zijn nog steeds van invloed op alle terreinen van de Wmo. Decennialang zijn burgers opgegroeid in de overtuiging dat de staat er was om hen te beschermen, problemen voor hen op te lossen. Langzaam maar zijpelde echter het besef door dat de bomen niet tot in de hemel groeien en dat er tegenover rechten ook plichten staan. Van burgers wordt nu verwacht dat ze voor zichzelf zorgen. Maar hoe zet je die burger aan tot het gaan zorgen voor zichzelf, nadat zij jaren aan de hand zijn mee genomen? Het simpelweg weghalen van professionals zal niet tot het gewenste resultaat leiden. Overheden zullen eigen initiatief zorgvuldig moeten laten groeien. Dit heeft geleid tot het project De Kanteling. Dit project is ontwikkeld om het compensatiebeginsel in de Wmo vorm te geven.

4.1 Wet maatschappelijke ondersteuning

Samenhangend lokaal beleid om participatie van alle burgers mogelijk te maken en te bevorderen, uitgevoerd dicht bij de burger door een daarvoor goed toegeruste gemeente, is het doel van de Wmo, aldus de Memorie van Toelichting. Kort gezegd is het doel van de Wmo dus 'Meedoen voor iedereen'. Meedoen is echter geen statisch begrip en niet voor iedereen hetzelfde. Het wordt beïnvloed door de mate van kwetsbaarheid of afwezigheid van kracht, van gezondheid en de mogelijkheid tot het maken van keuzes in het leven. Aan de gemeente is een belangrijke rol toebedeeld in de Wmo. In de toelichting bij de wet staat daar over:

"Beter dan welke andere overheidslaag ook is de gemeente in staat burgers te mobiliseren en ondersteuning dicht bij de burger te organiseren: maatwerk in de directe leefomgeving. Bovendien heeft zij al bevoegdheden en verantwoordelijkheden die ingezet kunnen worden ten bate van maatschappelijke ondersteuning, zowel op het terrein van zorg en welzijn als op aanpalende terreinen als huisvesting of ruimtelijke ordening." Maar "de regering wil met dit wetsvoorstel ook stimuleren dat mensen die dat kunnen, meer dan nu het geval is, zelf oplossingen bedenken in de eigen sociale omgeving voor problemen die zich voordoen. De regering stelt daarom een aantal historisch gegroeide vanzelfsprekendheden in zorg en ondersteuning ter discussie en doet een groter beroep op de eigen draagkracht."⁴

De rol van de gemeente is daarmee een bijzondere. De gemeente moet mobiliseren en ondersteunen. Aan de andere kant moet de gemeente ruimte bieden voor de oplossingen van de burger. De gemeente is verantwoordelijk voor de samenhang in de Wmo, maar de burger is verantwoordelijk voor zijn eigen leven. De gegroeide vanzelfsprekendheden worden losgelaten als het aan de wetgever ligt. De taak aan de gemeente om dit op een nette manier te doen.

4.2 De Kanteling

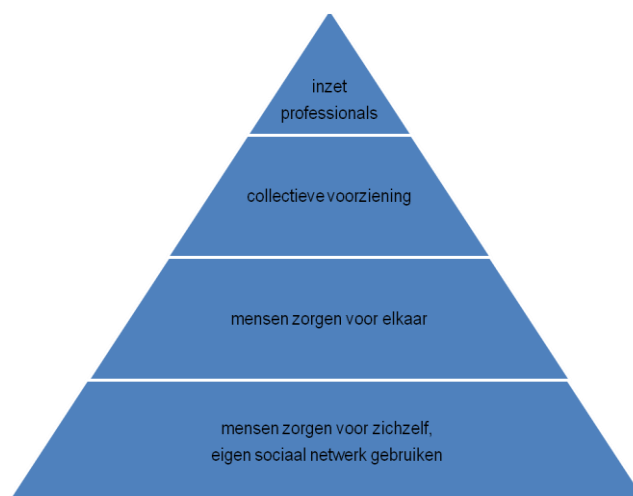
In de afgelopen jaren zijn we steeds meer gaan verlangen van de overheid. Zaken die vroeger werden opgevangen in kleine gemeenschappen en sociale netwerken in de buurten zijn nu de verantwoordelijkheden geworden van de overheid. Als we bijvoorbeeld te maken hebben met een tegenvaller in onze gezondheid dan verwachten we direct een goede oplossing op maat, waarbij de kwaliteit hoog is en de prijs laag. Dat is een onrealistisch verwachtingspatroon. Ook zien we dat meer mensen neigen tot het uitgaan van de gedachte 'ik heb er toch recht op', zonder dat zij bij zichzelf te rade gaan of er andere oplossingen denkbaar zijn. Natuurlijk zijn er ook mensen die niet uitgaan van het gegeven dat de overheid al hun problemen op zal lossen, maar dit in eigen hand nemen of zich inzetten voor een ander. In de gemeente Noordenveld zijn er daar ook genoeg voorbeelden van. De gemeente is trots op deze inwoners en waardeert hun inzet. Met het project De Kanteling

wil de overheid meer mensen aanzetten tot vrijwilligerswerk en mantelzorg. Dit bespaart kosten, maar belangrijker nog: gebleken is dat mensen gelukkig worden van zelf keuzes mogen maken en beslissen over het eigen leven. Aan de andere kant geldt dat de overheid en hulpverleners vanuit hun focus op het probleem soms te snel naar oplossingen in hun aanbod grijpen. Daarmee stimuleren zij de eigen creativiteit en het zelfoplossend vermogen van mensen niet. Een kant en klare oplossing uit het aanbod sluit ook niet altijd aan op de vraag of het probleem van iemand. Meestal is maatwerk nodig en ligt de oplossing meer in het versterken van iemands eigen kracht. Naar aanleiding van vergelijkbare constatering is de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het project De Kanteling gestart. Het belangrijkste doel van De Kanteling is de huidige uitvoering van de Wmo zo te veranderen, te kantelen, dat participatie en zelfredzaamheid centraal staan. In de toelichting op de Wmo staat daarover:

“De regering is van mening dat een krachtige sociale structuur nodig is, waar zelforganisatie, maatschappelijke binding en eigen verantwoordelijkheid een belangrijke plaats in innemen, die voorliggend is aan professionele arrangementen van zorg, cultuur, ontspanning en welzijn. De regering heeft de overtuiging dat met goede voorliggende voorzieningen en preventieve ondersteuning veel beter aan de wens tot sociale participatie van burgers, jong en oud, met en zonder beperkingen, kan worden voldaan. Professionele inzet kan dan bovendien veel gericht plaatsvinden waar dat is vereist. Een collectief verzekeringssysteem als de AWBZ kan dan ingezet blijven worden voor mensen met een zeer ernstige en langdurige zorgvraag.”

4.3 Piramide van getrapte verantwoordelijkheid

In het kader van De Kanteling zijn er feitelijk vier typen oplossingen: eigen kracht, sociale omgeving, algemene / collectieve voorzieningen en individuele voorzieningen. Deze oplossingen komen terug in de piramide van getrapte verantwoordelijkheid.

Figuur 2. Piramide van getrapte verantwoordelijkheid

De basis van de driehoek van getrapte verantwoordelijkheid wordt gevormd door de eigen kracht van ieder individu. De inzet, motivatie, goede wil en energie om zélf datgene te doen wat nodig is om oplossingen voor zorgvragen te organiseren. Onderin de driehoek wordt via informele kanalen veel werk verzet. De formele structuren, zoals betaalde krachten, professionals en individuele voorzieningen komen alleen dan in beeld, als er geen andere mogelijkheden (meer) zijn. Dat wil niet zeggen dat slechts 1 type oplossing gekozen kan worden. Soms is een mix van verschillende typen oplossingen nodig om het systeem rondom iemand goed te laten verlopen. Of is een betaalde kracht nodig om iemand iets aan te leren en kan hij daarna voor zichzelf zorgen. De

⁴ Memorie van Toelichting, Wet maatschappelijke ondersteuning, Kamerstukken II 2004-2005, 30 131.

taak van de gemeente in deze driehoek is die van ondersteuner bij zelfredzaamheid en minder van voorzieningenverstrekker.

5 Kaders

In de voorbereiding van deze visie is een aantal keer gesproken met de fractiespecialisten Wmo en het document dat op basis van die gesprekken tot stand kwam, is aan de raad voorgelegd. Dit heeft geleid tot een kaderstellende notitie Wmo en transities.⁵ De raad geeft in die kaderstellende notitie het college mee De Kanteling door te voeren in het nieuwe beleid, zorg te dragen voor goede informatie aan de burger en samen te werken met andere partijen, maar de regie bij de gemeente te laten. Dit alles binnen de demografische werkelijkheid en de financiële kaders, zo nodig door het ontschotten van budgetten. De kaderstellende notitie is aan het Wmo-platform voorgelegd. Het advies van het Wmo-platform heeft tot een enkele aanpassing van de kaderstellende notitie geleid en dat is meegenomen in deze visie.⁶

5.1 De Kanteling

De Raad heeft kaders aangedragen voor deze visie. Die kaders zijn samengevoegd in een tabel en opgenomen als bijlage bij deze visie. De kaders onder het kopje 'Burgers' en 'Werk integraal' zijn te realiseren door De Kanteling in de gemeente Noordenveld in en door te voeren en invulling te geven aan het project Welzijn Nieuwe Stijl. De overige kaders zijn voornamelijk randvoorwaarden voor de uitvoering: Laat je niet beperken door de schotten rond de budgetten, vorm één-loket, houd de regie bij de gemeente, werk samen met andere organisaties en gemeenten, zet vrijwilligers in bij de uitvoering van het beleid, werk doelmatig en efficiënt, zorg voor vakmanschap op de werkvloer en ga uit van actuele demografische en economische gegevens. Het project De Kanteling is voor de Raad voor het nieuw te schrijven Wmo-beleid dus heel belangrijk en zo bezien zelfs leidend.

Een gekantelde manier van werken vergt van gemeenten én burgers een nieuwe benadering. Dat betekent voor de prestatievelen 5 en 6 bijvoorbeeld:

- Gemeenten zullen meer tijd moeten nemen in het eerste gesprek met de klant. Het gesprek wordt meer vraagverhelderend, minder beoordelend.
- Gemeenten én burgers moeten afstappen van de standaard voorzieningenlijst en alle mogelijkheden verkennen om een hulpvraag op te lossen. Hierbij staan behoud van regie over het eigen leven en zelfredzaamheid voorop.
- Samen met de burger wordt vastgesteld wat het resultaat van de ondersteuning moet zijn en welke oplossingen daaraan bijdragen. Het gaat dan lang niet altijd om individuele voorzieningen, ook met algemeen aanbod kan het resultaat bereikt worden.

5.2 Demografische ontwikkelingen

De Raad zegt bij het ontwikkelen van het Wmo-beleid rekening te houden met actuele gegevens, ook de demografische⁷. Als het gaat over demografische ontwikkelingen spelen vergrijzing, ontgroening en bevolkingsdaling (krimp) een belangrijke rol. Uitgebreidere informatie over demografische ontwikkelingen in relatie tot leefbaarheid in Noordenveld, vindt u in het volgende hoofdstuk en in het rapport 'Leven in Noordenveld', de barometer leefbaarheid.

---

⁵ Corsa A12.03253

⁶ In de bijlagen vindt u het advies van het platform, het advies van het college en de reactie van de raad.

⁷ Zie ook de bijlage 'demografische ontwikkeling'.

6 Barometer leefbaarheid

Naast de kaders van de raad is de Barometer leefbaarheid een belangrijk document dat richting geeft aan deze beleidsnotitie. De Barometer geeft inzicht in wat leefbaarheid bepaalt en wat de inwoners van Noordenveld bepalend vinden voor een leefbare omgeving. Leefbaarheid is een prestatieveld van de Wmo en dus zijn de uitkomsten van de Barometer belangrijk voor deze visie.

6.1 Leefbaarheid

Het begrip 'leefbaarheid' geeft aan hoe aantrekkelijk en/of geschikt een gebied of gemeenschap is om er te wonen, te werken en te recreëren. Centraal in het onderzoek Barometer leefbaarheid stond daarom de vraag in hoeverre de woonomgeving en de voorzieningen aansluiten bij de verwachtingen, wensen en behoeften van de mensen die er wonen. Het onderzoek beschrijft twee soorten leefbaarheid, de veronderstelde leefbaarheid (Hoeveel –verschillende- voorzieningen zijn er in een dorp, hoeveel inwoners heeft het dorp, zijn voorzieningen makkelijk bereikbaar, enz.) en de ervaren leefbaarheid (Hoe beleven de inwoners van een dorp de aan- of afwezigheid van voorzieningen?). De ervaren leefbaarheid in een dorp blijkt vooral bepaald te worden door de tevredenheid met de voorzieningen in een dorp en de mate waarin de inwoners zich verbonden voelen met hun dorp. De feitelijke aan- of afwezigheid van voorzieningen is geen bepalende factor. Ook de verwachtingen die inwoners hebben van de toekomst van hun dorp zijn bepalend: wie zich zorgen maakt is minder tevreden. De tevredenheid is niet alleen afhankelijk van de omstandigheden waarin mensen wonen, maar ook van een aantal persoonlijke kenmerken. Met name het al dan niet hebben van een betaalde baan, het inkomensniveau en de ervaren gezondheid zijn van invloed op de ervaren leefbaarheid. Ook mobiliteit is van invloed: mensen die kunnen beschikken over een auto, zijn vaker tevreden over hun dorp dan mensen die dat niet kunnen.

6.2 Voorzieningen

De onderzoekers concluderen dat de meeste inwoners (87%) van de gemeente Noordenveld tevreden zijn met hun woonplaats, dat de gemeente beschikt over veel voorzieningen, dat deze voorzieningen makkelijk te bereiken zijn en dat inwoners tevreden zijn met de voorzieningen. Ze beveelt de gemeente aan om bij de keuzes die gemaakt moeten worden, omdat het aantal mensen in de gemeente Noordenveld af zal nemen, vroegtijdig met de inwoners in gesprek te gaan. Het verdwijnen van voorzieningen, blijkt uit het onderzoek, doet namelijk pijn. Hoewel er voldoende voorzieningen zijn in de gemeente en deze altijd dichtbij en dus makkelijk te bereiken zijn (ook omdat veel inwoners kunnen beschikken over een auto), lukt een aantal inwoners van Noordenveld dat niet. Deze groep verdient extra aandacht bij het opstellen van (voorzieningen)beleid. De aanbeveling van de onderzoekers om tijdig met inwoners in gesprek te gaan over onderwerpen als het sluiten van voorzieningen sluit aan bij de nota Noordenveld 2.0, Participatie en communicatie.

6.3 Burgerkracht

De mate waarin mensen zich verbonden voelen met hun dorp hangt sterk samen met de tevredenheid over hun dorp als woonplaats. Elkaar ontmoeten draagt sterk bij aan de verbondenheid en de onderzoekers bevelen dan ook aan om te kijken hoe 'ontmoeten' voor iedereen mogelijk gemaakt kan worden. De Wmo legt de verantwoordelijkheid voor 'het' leven bij inwoners zelf. Uit het onderzoek blijkt dat de inwoners van Noordenveld dat prima vinden. Zij voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de gemeente en hun eigen dorp en willen zich daar ook actief voor inzetten. De onderzoekers bevelen de gemeente dan ook aan gebruik te maken van deze burgerkracht. Hoewel het niet expliciet in het onderzoek staat lijkt elkaar ontmoeten en het inzetten van burgerkracht een goede combinatie te zijn. Je samen inzetten voor je dorp kan op die manier een dubbel effect hebben. De onderzoekers tekenen wel aan dat niet ieder dorp hetzelfde is, er zal maatwerk geleverd moeten worden.

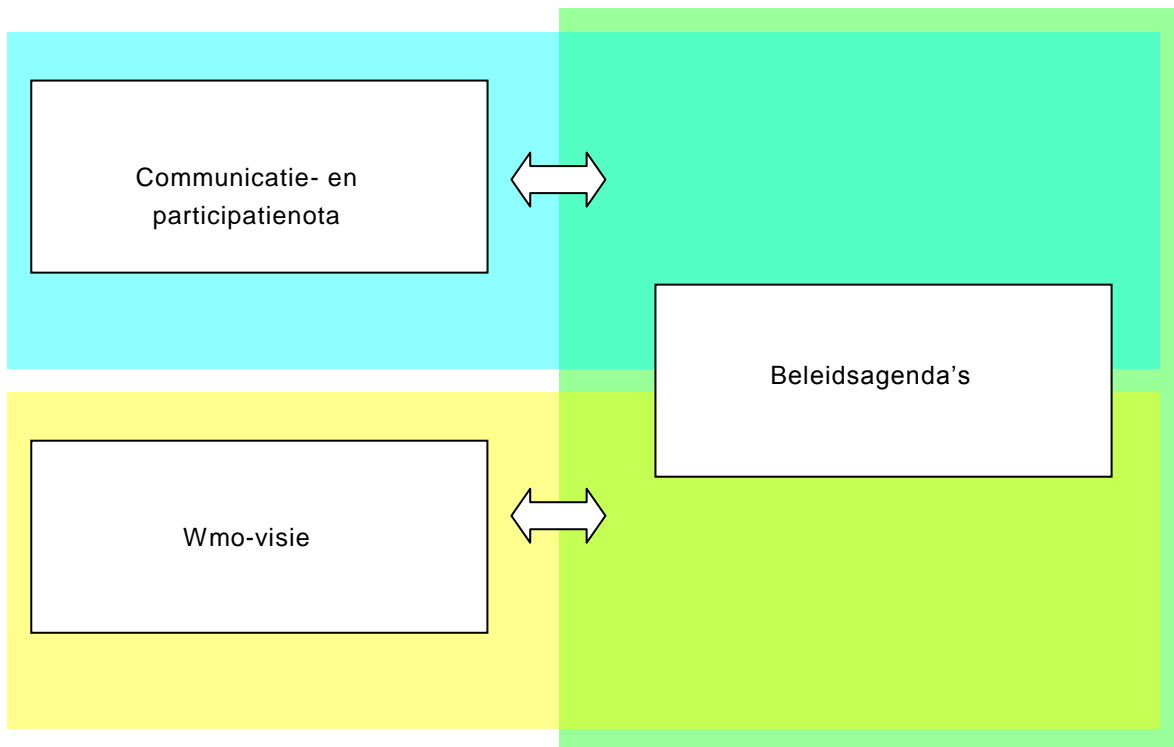
Deel 2

7 Anders denken en doen

Decennialang zijn burgers opgegroeid in de overtuiging dat de staat er was om hen te verzorgen. De verzorging bestond er onder andere uit dat er altijd wel een professional is bij wie we aan kunnen kloppen om voor ons het probleem op te lossen. Langzaam maar zijpelde echter het besef door dat de bomen niet tot in de hemel groeien en dat er tegenover rechten ook plichten staan. Van burgers wordt nu verwacht dat ze voor zichzelf zorgen. Maar hoe zet je die burger aan tot het gaan zorgen voor zichzelf, nadat zij jaren aan de hand zijn mee genomen? Het simpelweg weghalen van professionals zal niet tot het gewenste resultaat leiden. Overheden zullen eigen initiatief zorgvuldig moeten laten groeien. Dit bereik je niet alleen met een project als De Kanteling of met het vaststellen van een visie. Na de vaststelling van deze visie begint het pas, voor de gemeente en voor de inwoners van Noordenveld.

7.1 Wmo is participatie

De Wmo is participatie, niet alleen als het gaat om het dagelijks leven, maar ook als het gaat om beleid dat van invloed is op het dagelijks leven, bijvoorbeeld het beleid van de gemeente. Participatie, meedoen dus. Meedoen aan sport, meedoen op school, meedoen bij het bedenken wat er moet komen op de plek waar een oude fabriek wordt afgebroken, meedoen als het gaat om je eigen leefomgeving. Meedoen..... vult u zelf verder maar in, dat is hét doel van de Wmo.⁸

Figuur 3. Nieuw beleid komt door participatie tot stand en heeft participatie tot doel

Om te bereiken dat inwoners (meer) betrokken worden bij, meer meedoen aan het beleid van de gemeente is de nota 'Noordenveld 2.0 participatie en communicatie' vastgesteld. In die nota wordt beschreven wat wordt verstaan onder participatie en communicatie als het gaat om het tot stand brengen en uitvoeren van beleid en ook wat het doel is van het betrekken van de inwoners bij deze processen. De gemeente wil bereiken dat het draagvlak voor haar beleid wordt vergroot, dat de kwaliteit van de beleidsprocessen wordt verbeterd,

⁸ Samenhangend lokaal beleid om participatie van alle burgers mogelijk te maken en te bevorderen, uitgevoerd dicht bij de burger door een daarvoor goed toegeruste gemeente; Memorie van Toelichting, Wet maatschappelijke ondersteuning, Kamerstukken II 2004-2005, 30 131.

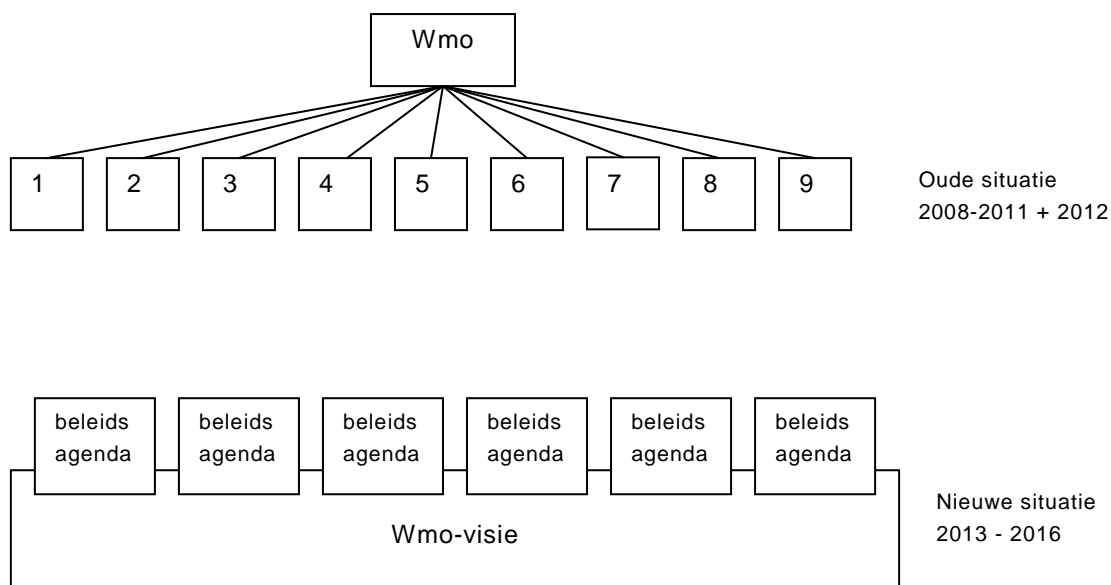
dat het democratische proces van besluitvorming en de sociale cohesie wordt bevorderd. Dit laatste is onderdeel van prestatieveld 1 van de Wmo, leefbaarheid. En zo komen deze visie en de nota Noordenveld 2.0 bij elkaar. Beide willen ze participatie bevorderen, de een als het gaat om het proces van tot stand komen en uitvoeren van beleid, de ander als het gaat om de inhoud van (nieuw) beleid. Het nieuwe beleid moet niet alleen door participatie tot stand komen, het moet ook participatie tot doel hebben.

7.2 Cultuuromslag

De inwoners, de gemeente en de instellingen in de gemeente zullen moeten wennen aan deze nieuwe manier van met elkaar (samen)werken. Het vergt een ware cultuuromslag met als doel meedoen voor iedereen. De ambtenaar moet bijvoorbeeld wennen omdat dit heel iets anders is dan van achter een bureau beleid schrijven en de inwoner moet wennen omdat hij niet enkel aan kan geven dat iets niet deugt, maar mee zal moeten denken over hoe het wel kan, binnen de financiële mogelijkheden van de gemeente.

7.3 Beleidsagenda

Met deze visienota worden de kaders vastgesteld voor het Wmo beleid. Nadat in eerste instantie de Wmo 'smal' is ingevoerd, is het nu de bedoeling dat bepaalde beleidsterreinen ingekleurd worden volgens de kaders van de Wmo. Daarna wordt bekeken of deze nieuwe werkwijze het doel van meer samenhang in het Wmo-beleid tot gevolg heeft en of de werkwijze uitgebreid kan worden naar andere beleidsterreinen. Het gaat in 2013 om de beleidsagenda's voor doelgroepenvervoer, gezondheid en reïntegratie. In 2014 worden de beleidsagenda's sport en cultuur geschreven. Elk van deze agenda's beschrijft tenminste hoe het beleid meedoen van de inwoners van Noordenveld bevordert en welke rol de gemeente daarin heeft.

Figuur 4. Oude en nieuwe situatie

Het eerste beleidsplan Wmo (2008 – 2011, met een jaar verlenging) beschreef de negen prestatievelden van de Wmo afzonderlijk, maar beschreef geen visie op de Wmo. De nieuwe nota (2013 – 2016) is anders. Het beschrijft juist de visie op de Wmo en niet de prestatievelden apart. De beleidsagenda's van de verschillende beleidsterreinen besteden vervolgens allen aandacht aan de invloed van dat beleid op het meedoen van de inwoners van Noordenveld. Op deze manier wordt samenhangend Wmo beleid bereikt, een opgave die de wet ons geeft.

8 Randvoorwaarden

Met de raad is gesproken over randvoorwaarden voor de Wmo en de transities. Inmiddels is duidelijk dat randvoorwaarden voor de Wmo ook van invloed zijn op andere beleidsterreinen.

8.1 Een-loket

Een randvoorwaarde van de raad is één-loket, één eenvoudige drempelloze toegang voor de burger tot informatie en voorzieningen. In het licht van een aantal ontwikkelingen in het sociale domein is deze randvoorwaarde al enigszins uitgewerkt: Het doel is om te komen tot één model voor de toegang voor de burger tot informatie en voorzieningen in het sociale domein. De grondgedachte is dat het model de toegang laagdrempelig, efficiënt, effectief en kostenbewust vorm geeft. Dit kan op meerdere wijzen vorm krijgen: fysiek, digitaal of een combinatie van beide. Het kan een plek zijn waar de burger naar toe gaat, maar het kan ook bij de burger thuis zijn. Elektronische communicatie en sociale media zijn dankbare hulpmiddelen. (De ervaringen met) Het gemeentelijk contactcentrum, het inwonersplein en de Noordenveldwerker kunnen een bijdrage aan het model van toegang leveren. Het is nu de uitdaging om afstemming te vinden tussen de burger, de ontwikkelingen en de, bij die ontwikkelingen betrokken partijen.

8.2 Regie bij de gemeente

De Raad wil dat de regie bij de gemeente ligt. Regie betekent niet per definitie: zelf uitvoeren. Het kan ook betekenen dat een ander of een andere organisatie de opdracht uitvoert en dat de gemeente (slechts) toeziet op de uitvoering. Het betekent dat de gemeente initiatief moet nemen, processen op moet starten of stimuleren en (zo nodig) financieringsstromen doorbreken.

8.3 De burger centraal

De burger is verantwoordelijk voor zijn eigen leven en de gemeente gelooft dat iedereen mogelijkheden in zich heeft om een oplossing te bedenken of in staat is die met anderen in zijn omgeving te vinden. Is de burger daartoe (tijdelijk) niet of minder in staat, dan staat hij centraal in het oplossingsplan. Dit plan wordt samen met de burger en zijn omgeving opgesteld. Eén gezin, één aanspreekpunt, één plan, is het adagium volgens welke het plan wordt opgesteld en uitgevoerd.

8.4 Werk integraal

Integraal betekent volledig of in zijn geheel. Integraal werken kan op verschillende terreinen: binnen het gezin of leefeenheid, tussen verschillende beleidsterreinen, tussen verschillende (maatschappelijke) organisaties of tussen de verschillende transities. Als in een gezin iemand (tijdelijk) niet mee kan doen heeft dit effect op de anderen en die anderen kunnen onderdeel zijn van de oplossing. Veranderingen binnen een beleidsterrein en de keuzes die daarin gemaakt worden, kunnen andere beleidsterreinen beïnvloeden. Als meerdere (maatschappelijke) organisaties betrokken zijn bij eenzelfde vraag, kunnen zij elk zelf een antwoord bedenken, maar dit ook samen oppakken (hier kan de gemeente de regie in nemen). De transities Jeugdzorg, AWBZ en de toekomstige participatiewet hebben raakvlakken en de doelgroepen overlappen elkaar. Voor al deze terreinen geldt dat ze als één geheel bekeken moeten worden, voordat gewerkt wordt aan een oplossing.

8.5 Samenwerken

De Raad ziet overlap met andere gemeenten en andere organisaties en verlangt van het college dat deze betrokken worden bij het maken van beleid voor Noordenveld. Dan kan zijn door bij hen ervaring op te doen, maar ook door hen te betrekken in de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

Deel 3

9 Terugblik

Eind 2007 heeft de Raad ingestemd met het beleidsplan Wmo 2008-2011. In dit eerste beleidsplan staan de uitgangspunten voor het Wmo-beleid beschreven en de speerpunten per Wmo-prestatieveld vermeld. Dit beleidsplan is eind 2011 met een jaar verlengd tot en met 2012. Terugkijkend op de jaren 2008 tot en met 2012 kunnen we constateren dat alle benoemde speerpunten zijn verwezenlijkt. Er is dus veel gebeurd in de afgelopen jaren, te veel om alles een voor een te bespreken. Een aantal van de successen willen we u echter niet onthouden.

	Wmo-prestatieveld	Doelgroep
1	het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten	alle burgers binnen de gemeente
2	op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden	jeugdigen met problemen met opgroeien en ouders met problemen met opvoeden
3	het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning	burgers, cliënten en maatschappelijke organisaties
4	het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers	mantelzorgers en vrijwilligers
5	het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem	mensen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen, mensen met chronische psychische problemen en mensen met psychosociale problemen
6	het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer	zie onder 5
7	het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang	dak- en thuislozen, vrouwen die, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben verlaten in verband met problemen van relationele aard of huiselijk geweld, en overige betrokkenen bij huiselijk geweld
8	het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen	kwetsbare personen en risicogroepen, o.a. zorgmijders
9	het bevorderen van verslavingsbeleid	verslaafden

Figuur 1. Prestatievelden van de Wmo

9.1 Visie Noordenveld 2025

In de visie (opgesteld in 2011) staan vijf kernwaarden centraal. Het zijn waarden die de inwoners van Noordenveld het belangrijkste vinden aan de gemeente Noordenveld. De kernwaarden zijn: leefbaar, groen, duurzaam, ondernemend en transparant. Leefbaarheid staat voor alles wat het wonen in Noordenveld prettig

maakt. Groen is er voor de inwoners en voor hen die de gemeente bezoeken voor natuur, ruimte en rust. Duurzaam is het zuinig omgaan met de natuur en de beschikbare bronnen. Recreatie en toerisme, hoogwaardige kennisindustrie, een levendige middenstand in de verschillende kernen en de agrarische sector zijn de pijlers van Noordenveld als ondernemende gemeente. Transparant en een transparant bestuur betekent niet dat inwoners altijd gelijk krijgen, het betekent wel dat het voor inwoners helder is welke afwegingen het bestuur maakt. De visie is geen schets van de toekomst, meer een richtingwijzer, een inspirerende toetssteen voor toekomstig beleid, dus ook voor deze Wmo-nota.

9.2 Welzijn Nieuwe Stijl

Het stimuleringsprogramma Welzijn Nieuwe Stijl (WNS) is ontwikkeld om gemeenten en welzijnsinstellingen te ondersteunen bij het vernieuwend en in de volle breedte uitvoeren van de Wmo. In het traject WNS werkt de gemeente samen met de stichting Welzijn in Noordenveld (WiN) en wordt uitgegaan van de grondgedachte 'van ondersteuning en begeleiding naar participatie en zelfredzaamheid'. Om de ontwikkeling richting te geven wordt ingezet op de bakens 'eigen kracht van de burger', 'formeel en informeel in de juiste verhouding', 'ruimte voor de professional' en 'integraal werken'. De gemeente heeft sociaal wijkbeheer, (outreaching) jongerenwerk en mantelzorg / vrijwilligers benoemd als speerpunten van beleid.

9.3 Noordenveld 2.0, Participatie en communicatienota

Betrokken zijn bij beleid is een manier om meedoen in te vullen. De gemeente heeft daarom sinds begin 2012 een participatie en communicatienota. In deze nota staat beschreven hoe de gemeente de inwoners wil stimuleren om actief betrokken te zijn bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid ten behoeve van de inrichting van hun leefomgeving. Met 'gemeente' worden de beleidsmakers bedoeld, maar ook andere medewerkers van de gemeente en het college en de raad. Iedereen dus die betrokken is bij het maken en uitvoeren van beleid.

9.4 Wijk- en dorpsbelangenverenigingen, prestatieveld 1

Sinds de oprichting van de eerste belangenvereniging zijn er vele gevolgd. Er is regelmatig overleg tussen de verenigingen en de gemeente. Samen met de wijkbelangenverenigingen en de verenigingen van Dorpsbelangen, worden wijk- en dorpschouwen gehouden. Deze schouwen richten zich bijvoorbeeld op speelvoorzieningen, groenonderhoud, verkeersveiligheid, hangplekken en bestrating. De schouwen zijn een succes, omdat ze leiden tot directe afspraken en uitvoering. Bindende factor is een veilige en sociale woonomgeving waarbij bewoners actief worden betrokken bij de inrichting van de eigen leefomgeving.

9.5 Barometer leefbaarheid, prestatieveld 1

Het begrip 'leefbaarheid' geeft aan hoe aantrekkelijk en/of geschikt een gebied of gemeenschap is om er te wonen, te werken en te recreëren. Centraal staat de vraag in hoeverre de woonomgeving en de voorzieningen aansluiten bij de verwachtingen, wensen en behoeften van de mensen die er wonen. Om er achter te komen hoe de inwoners van Noordenveld denken over de leefbaarheid in hun dorp heeft de gemeente Stamm CMO een onderzoek uit laten voeren. Het onderzoek vond plaats eind 2011, begin 2012. De resultaten van het onderzoek staan in het rapport 'Leven in Noordenveld'. Belangrijke conclusies van het onderzoek zijn dat Noordenveld een prettige plek is om te wonen, er zijn voldoende voorzieningen in Noordenveld en ze zijn goed bereikbaar, de meeste inwoners voelen zich verbonden met hun eigen dorp en zijn bereid zich in te zetten voor de buurt of de burens en meedoen is voor de meeste inwoners geen probleem. Dat zijn mooie woorden, maar omdat dit het eerste onderzoek naar leefbaarheid in de gemeente Noordenveld was, is niet vast te stellen of deze conclusies het gevolg zijn van het gevoerde Wmo-beleid of niet. De informatie dient wel als nulmeting voor deze Wmo-nota.

9.6 Het Centrum voor Jeugd en Gezin, prestatieveld 2

Het CJG wordt langzaam aan een begrip in onze gemeente. “Het CJG is dé ontmoetingsplek voor iedereen met vragen over opvoeden en opgroeien. Als je kinderen hebt is opvoeden een dagelijkse bezigheid en is het volkomen normaal dat je vragen hebt onderweg, bij de verschillende leeftijdsfasen én omdat ieder kind uniek is. Het is heel goed om die vragen aan de orde te stellen. In het CJG hebben we het nadrukkelijk over vragen stellen en in gesprek zijn over opvoeding en niet over zorgen en problemen. Preventief werken en ouders versterken, daar gaat het om.” Dit staat te lezen op www.CJGNoordenveld.nl. Het CJG Noordenveld investeert expliciet in de samenwerking met de zogenaamde vindplaatsen: peuterspeelzalen, kinderopvang, buitenschoolse opvang en de scholen, evenals verloskundigenpraktijken en gastouderbureaus. In nauwe samenwerking met deze partijen zijn zorgroutes opgesteld. De zorgroute beschrijft in een stappenplan de route die een professional loopt wanneer hij/zij zorgen heeft over een kind. Op basis van de zorgroutes zijn binnen al de vindplaatsen CJG-ers beschikbaar: laagdrempelig en direct (jeugdverpleegkundigen, schoolmaatschappelijk werkers, jeugdartsen en logopedistes). Wanneer een vraag complex is, wordt deze opgepakt door het Multi Disciplinair Team (MDT) van het CJG. Het MDT is het casuïstiekoverleg van en in het CJG, dat twee keer per maand bij elkaar komt. De procesmanager/coördinator van zorg is voorzitter en ziet erop toe dat er wordt gewerkt vanuit het principe ‘1 gezin, 1 aanspreekpunt, 1 plan’.

9.7 De Noordenveldwerker, prestatieveld 3

“De Noordenveldwerkers zijn er om u op weg te helpen. Uw welzijn en mogelijkheden staan voor ons centraal.” De drie *Noordenveldwerkers* werken sinds mei 2012 vanuit deze gedachte en de eerste resultaten zijn goed. De *Noordenveldwerker* is een samenwerkingsverband tussen het maatschappelijk werk, het welzijnswerk en de gemeente. Het project is, na een lange voorbereidingsperiode waarin nog meer ketenpartners deelnamen, van start gegaan om de Wmo en het idee van De Kanteling beter vorm te geven in Noordenveld. In 2013 wordt besloten of het project een vervolg krijgt.

9.8 Mantelzorg en vrijwilligerswerk, prestatieveld 4

De inzet van mantelzorgers is onmisbaar in de maatschappelijke ondersteuning. Mantelzorgers vormen volledig of deels het zorgnetwerk van een zorgvrager. Hun betrokkenheid en inzet maken het mogelijk dat degene die zij verzorgen, zo lang mogelijk in de vertrouwde omgeving kan blijven. Maar mantelzorgers hebben ook aandacht en ondersteuning nodig. Daarom heeft de gemeente beleid opgesteld voor de ondersteuning van mantelzorgers. Dit beleid is vastgelegd in de notitie *Zorgen voor de ander is zorgen voor elkaar. Samenhangend beleid en uitvoeringsprogramma voor mantelzorgondersteuning 2011-2014*. Doel is dat mantelzorgers herkend en erkend worden in de zorg die zij een ander geven. Mantelzorgondersteuning richt zich op het voorkomen en bestrijden van overbelasting van mantelzorgers. Stichting WiN heeft hierbij de spilfunctie.

9.9 Voorzieningen, prestatievelden 5 en 6

In opdracht van de rekenkamercommissie is onderzoek gedaan naar de uitvoering van de Wmo in Noordenveld, met een focus op de huishoudelijke verzorging. De onderzoekers concluderen dat de gefaseerde invoering, waar de gemeente voor gekozen heeft bij de invoering van de Wmo en met name de hulp bij het huishouden, heeft geleid tot een doorgaand proces van kwaliteitsverbetering. De verbreding van de Wmo krijgt op dit moment⁹ gestalte door de invoering van de *Noordenveldwerker*. De onderzoekers noemen dit nieuwe model van cliëntondersteuning een mijlpaal in de Noordenveldse ontwikkeling van de Wmo. De keuze om samen te werken met andere Drentse gemeenten in de aanbesteding van hulp bij het huishouden is een goede geweest. De gemeente kon bijvoorbeeld gebruik maken van de kennis van buurgemeente Assen en de samenwerking heeft geleid tot meer inkoopkracht. Met het oog op de aankomende transities is de samenwerking met andere gemeenten weer relevant. De kaderstellende rol van de raad kwam ten tijde van het Wmo-beleidsplan 2008-

2011 beperkt uit de verf, aldus de onderzoekers. Dit was een van de redenen om de raadsleden bij het tot stand komen van deze nota van het begin aan te betrekken. Elk jaar wordt er onder de gebruikers van de Wmo een tevredenheidsonderzoek gedaan. Het cijfer voor de aanvraagprocedure was in 2008 een 6,8 en in 2011 werd het gewaardeerd met een 7,3. Ook de tevredenheid over wat de aanvraag heeft opgeleverd steeg in die jaren van 86% naar 90% (zeer) tevreden inwoners.

9.10 Huiselijk geweld, prestatieveld 7

Tegengaan van huiselijk geweld is speerpunt van beleid binnen prestatieveld 7 van de Wmo. De gemeente sluit hiervoor aan bij het regionale beleid om huiselijk geweld te stoppen en te voorkomen. De visienota 'Huiselijk geweld Drenthe: geweld in afhankelijkheidsrelaties' is in 2009 door de gemeente vastgesteld.

Ook heeft de gemeente het convenant voor de provinciale samenwerking ondertekend. De gemeente volgt het Drentse protocol voor de Wet tijdelijk huisverbod. Met deze wet is de burgemeester bevoegd om een huisverbod op te leggen aan plegers van huiselijk geweld. Doel hiervan is om het geweld te stoppen, dreiging van geweld weg te nemen en zo snel mogelijk hulpverlening in te zetten voor daders en slachtoffers van het geweld. In 2012 zijn stappen gezet om de regionale uitvoering van hulpverlening in huiselijk geweldsituaties zo goed mogelijk te laten aansluiten op en te integreren binnen de lokale ketens CJG en OGGz.

9.11 OGGz, prestatieveld 8

Sinds 2010 heeft de gemeente beleid opgesteld voor de uitvoering van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg. Dit beleid is verwoord in de visienotitie *Bijzondere zorg voor kwetsbare mensen*. Doel van dit beleid is om te voorkomen dat kwetsbare mensen met problemen op meerdere leefgebieden tegelijk (wonen, werk, psychische en lichamelijke gezondheid) maatschappelijk uitvallen.

Daarbij is geïnvesteerd in een sluitende keten OGGz, het OGGz-netwerk. Het OGGz-netwerk is een samenwerkingsverband tussen gemeente, ISD, woningcorporaties, politie en hulpverlenende instanties (NoorderMaat, VNN, GGZ, Promens Care en GGD). De afgelopen twee jaar heeft professionalisering van het OGGz-netwerk centraal gestaan. Er is een OGGz-netwerk 'nieuwe stijl' ingericht en het project "Op weg naar herstel" is gestart, waarmee het netwerk een eigen budget heeft gekregen om hulp te bieden. De gemeente heeft haar regiefunctie nadrukkelijker opgepakt. Hiermee is de ontwikkeling doorgemaakt van een signalerend naar een interveniërend, en van een vrijblijvend naar een aansprekend netwerk. En er is een duidelijke scheiding aangebracht tussen regie en uitvoering. Het OGGz-beleid wordt eind 2012 geëvalueerd.

---

⁹ Op het moment van het rekenkameronderzoek was de pilot Noordenveldwerker nog niet gestart.

10 Bijlagen

10.1 Toelichting piramide getrapte verantwoordelijkheid

Inzet professionals	Als de zorgvraag van de inwoner niet of slechts gedeeltelijk kan worden opgelost in de eerste drie treden, komt een professional in beeld. Individuele verstrekkingen door de overheid. De gemeente moet voorzien in een persoonsgericht ondersteuningsaanbod voor zelfredzaamheid en participatie, indien hierin op de lagere treden van de piramide niet voorzien kan worden. Het kan gaan om voorzieningen als informatie en advies, regieondersteuning, mobiliteit, woningaanpassingen, praktische hulp, psychosociale begeleiding, huishoudelijke verzorging, dagbesteding, sociale contacten en veiligheid.
Collectieve voorzieningen	Op de derde trede gaat het over een collectieve voorziening, een voorziening waar iedereen gebruik van kan maken. Meestal zal de gemeente dit doen via opdrachten aan derden, zoals instellingen voor sociaal-cultureel werk, vrijwilligerscentrales, algemeen maatschappelijk werk, opbouwwerk, sport, vorming, cultuur en recreatie.
Mensen zorgen voor elkaar	In de tweede trede speelt de sociale omgeving van de inwoner een belangrijke rol. Burgers zijn niet alleen verantwoordelijk voor zichzelf, maar ook voor elkaar. Ze worden geacht elkaar, waar nodig, te helpen participeren. Denk daarbij aan burenhulp, vrijwilligerswerk en andere initiatieven waarin mensen gezamenlijke doelen oppakken: verenigingen, werkgroepen, buurtcomités.
Mensen zorgen voor zichzelf, eigen sociaal netwerk gebruiken	In de onderste trede van de piramide, de basis, staat eigen verantwoordelijkheid centraal. Iedereen is zelf verantwoordelijk voor het regelen van zaken die nodig zijn voor zelfredzaamheid en participatie, in overleg en met steun van het eigen sociale netwerk.

10.2 Kaders van de Raad

1 **Burgers**

- Blijven zo lang mogelijk meedoen en houden regie over hun eigen leven.
- Worden zo eenvoudig, laagdrempelig en dicht mogelijk bij huis geïnformeerd, geadviseerd, ondersteund en begeleid, waarbij alle leefgebieden worden betrokken.
- Worden geholpen bij het zelfoplossend vermogen.
- Zijn zich bewust van de verantwoordelijkheid voor hun eigen leven en welzijn.
- Blijven zo lang mogelijk thuis wonen. Thuis wonen biedt een betere mogelijkheid te participeren dan verblijf in een inrichting.
- Denk vanuit de burger.

2 **De Kanteling doorvoeren**

Uitgangspunten kanteling doorvoeren.

3 **Vorm één loket**

- Kijk naar alle levensgebieden.
- Eén gezin, één plan, één regisseur.
⇒ Stel de cliënt centraal; laat hem/haar daar waar mogelijk bepalen wat bij hem/haar past.
- Zorg voor een goede informatievoorziening richting burger.
- Zorg voor een drempelloze toegang.
- Zorg voor inzicht in de sociale routekaart.
- Onderzoek of de Noorden *veldwerker* ook een rol kan spelen in de andere transities.

4 **Regie bij de gemeente**

Hou de regie bij de gemeente: De gemeente kan als regisseur partijen bij elkaar brengen, financieringsstromen doorbreken en beleid op elkaar afstemmen.

5 **Werk integraal**

Integraal werken:

- op het gebied van samenhang met andere beleidsterreinen.
- op het gebied van maatschappelijke partners.
- op het gebied van de transities.

6 **Samenwerken**

- Actief de samenwerking zoeken met lokale, maatschappelijke organisaties en netwerken van vrijwilligers.
- Daar waar mogelijk samenwerken en ervaringen delen met omliggende gemeenten in de regio.
- Lokaal wat kan, regionaal als het nodig is en provinciaal wat moet.
- Het uitgangspunt is er bij halen, niet doorverwijzen.

7 **Uitvoering**

- Vakmanschap op de werkvloer, bij alle partijen.
- Ga uit van vertrouwen.
- Doelmatig en efficiënt.
- Geef als gemeentelijke organisatie waar mogelijk het goede voorbeeld

8 **Actuele gegevens**

Ga uit van actuele gegevens zowel wat betreft sociaal economische als demografische kengetallen.

9 **Financiën**

- Ga uit van mogelijkheden ongeacht de financiële stromen (ontschotten budgetten), maar wel binnen de beschikbare budgetten.

10.3 Advies Wmo-platform

Aan het College van B& W van de gemeente Noordenveld

CC aan de Leden van de gemeenteraad van Noordenveld

Peize, 24 september 2012

Onderwerp: **Reactie op kaderstellende notitie Wmo en transities**

Geacht College

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is erop gericht alle inwoners c.q. burgers in staat te stellen om maatschappelijk mee te doen.

Als Wmo-platform Noordenveld vertegenwoordigen wij een groot aantal organisaties in het maatschappelijk middenveld in onze gemeente. Een belangrijke schakel in de zo gewenste kanteling, gepositioneerd tussen zelfbeschikking (zelfredzaamheid, eigen regie en eigen verantwoordelijkheid) enerzijds en professionele inzet anderzijds. Maar bovenal zijn wij allen inwoners en dus burgers van deze gemeente, net als u.

Wet en regelgeving in het kader van maatschappelijke ondersteuning moet wat ons betreft aanvullend zijn op het eigen vermogen van mensen om maatschappelijk mee te doen. Als uitvoerder van deze wet ligt voor u als gemeente dan ook de nadruk bij de O van ondersteuning oftewel de vraag welke ondersteuning nodig is om maatschappelijk meedoen voor iedereen haalbaar te maken. Vanuit die gedachte is door ons als adviesorgaan de kaderstellende notitie Wmo en transities van juli 2012 gelezen. Onderstaand ons advies.

In de kaderstellende notitie is veel aandacht gegeven aan de op handen zijnde transities van een drietal beleidsterreinen.

Wij zullen ons in dit schrijven niet specifiek hierover uitspreken. Zodra hieromtrent concrete beleidsvoornemens worden geformuleerd hoort u weer van ons.

Wij beperken ons tot de kaders voor het toekomstige beleidsplan Wmo 2013 en verder. Op pagina 8 en 10 van de notitie zijn de kaders benoemd zoals deze door u als gemeentebestuur zijn opgesteld. Wij kunnen ons hier overwegend goed in vinden. Immers de principes van welzijn nieuwe stijl en de kanteling zijn hierin heel herkenbaar. Deze uitgangspunten worden ook door ons onderschreven.

Naar onze mening zijn veel kaders nogal algemeen geformuleerd en voor de hand liggend en behoeven derhalve in de beleidsnota nadere uitwerking.

In de kaderstellende notitie wordt op pagina 2 bij het kopje **toekomst sociale domein** uiteengezet dat ontwikkelingen ingezet zijn om de samenleving betaalbaar en leefbaar te houden.

Een dergelijke uitspraak kan op meerdere manieren worden uitgelegd en uitgewerkt. Wat ons betreft moet de uitwerking voldoen aan de volgende criteria:

1. Denk vanuit de burger.

Maak mensen attent op de mogelijkheden en wenselijkheid om te participeren als actieve burger.

Ga hierbij niet alleen uit van de bekende weg, maar zoek samen met mensen naar alternatieven om actief te zijn en te blijven.

2. Laat de regie bij de mensen en leg een relatie naar eigen verantwoordelijkheid. Niet alles is altijd mogelijk en eigen initiatieven zijn hierbij belangrijk.

De uitgangspunten van de Ja!cultuur kunnen hierbij dienen als leidraad. Wat ons betreft betekent dit: ervan uit gaan dat iets kan, mits alle partijen zich hiervoor inspannen.

Neem hierbij mee dat mensen soms onbedoeld afhankelijk geworden zijn.

In dit verband is het ook van belang rekening te houden met de omstandigheden van mensen. Voor sommigen is het heel lastig om eerst verplicht hulp te moeten vragen of zoeken binnen het eigen sociale netwerk.

Bij dit uitgangspunt hoort ook het stimuleren en bevorderen van de eigen kracht, zodat de persoon in kwestie ook (mede-)regievoerder kán zijn.

3. Verwar eigen verantwoordelijkheid niet met eigen schuld.

Mensen kunnen verkeerde keuzes hebben gemaakt of zich in een uitzichtloze situatie bevinden.

Van mensen (burgers) mag en moet dan gevraagd worden te kijken naar de eigen inbreng, maar in uiterste instantie past ruimhartigheid en geen verwijt.

Misbruik in dit verband de term zelfredzaamheid niet.

4. Ga uit van redelijkheid en billijkheid

Een tegenprestatie vragen zeker bij een financiële ondersteuning achten wij redelijk. Dit mag echter in uiterste instantie nooit een voorwaarde zijn voor toekenning van ondersteuning.

Dus niet: "voor wat hoort wat" als vanzelfsprekende eis.

De gemeente heeft wat ons betreft altijd een zorgplicht

5. Blijf denken vanuit de leefbare samenleving als doel en resultaatverwachting.

Betekenisvolle contacten zijn voor mensen onontbeerlijk. Als mensen zelf niet in staat zijn tot het aangaan en blijven onderhouden van deze contacten (denk aan verlies van dierbaren, veranderd toekomstperspectief, verminderende mobiliteit) is een passend aanbod noodzakelijk. Hierbij past goede begeleiding voor mensen die op dit punt (tijdelijk) minder zelfredzaam zijn.

Preventie en anticiperend (welzijns)beleid moet wat ons betreft daarom onderdeel zijn en blijven van het Wmo-beleidsplan.

Wij denken dat met het aanstellen van de Noordenveldwerkers een aantal van bovengenoemde uitgangspunten in beginsel geborgd kunnen zijn. De evaluatie van de pilot zal aantonen of dit daadwerkelijk zo is.

Met vriendelijke groet

Namens het Wmo-platform Noordenveld

Jan Rodenburg
Voorzitter

Martine Guitjens
Secretaris

10.4 Advies college

GEMEENTE NOORDENVELD		Ruimte & Samenleving
		MEMO
Datum	maandag 19 november 2012	
Van	Portefeuillehouder Alssema	
Aan	de leden van de gemeenteraad	
Betreft	advies over toevoegen uitgangspunten Wmo-platform aan kaderstellende notitie Wmo en transities	
Status	Besluitvorming	
Documentnr.	A12.07155	

Op uw verzoek ontvangt u bijgaand een analyse en een advies over het overnemen van de uitgangspunten van het Wmo-platform in de kaderstellende notitie Wmo en transities. U treft de oorspronkelijke onderbouwing aan uit ons collegebesluit BW12. 0778 met daarbij toegevoegd het advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

1. **Denk vanuit de burger.**

Maak mensen attent op de mogelijkheden en wenselijkheid om te participeren als actieve burger. Ga hierbij niet alleen uit van de bekende weg, maar zoek samen met mensen naar alternatieven om actief te zijn en te blijven.

Dit staat in de kaders van de raad verwoord onder 1 en 3.

- Burgers worden geholpen bij het zelfoplossend vermogen.
- Burgers worden zo eenvoudig, laagdrempelig en dicht mogelijk bij huis geïnformeerd, geadviseerd, ondersteund en begeleid, waarbij alle leefgebieden worden betrokken.
- Burgers zijn zich bewust van de verantwoordelijkheid voor hun eigen leven en welzijn.
- Zorg voor een goede informatievoorziening richting de burger

Advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

Voorgesteld wordt in de kaderstellende notitie op pagina 9 onder kopje 1: "Burgers", een zesde punt toe te voegen: "Denk vanuit de burger"

2. **Laat de regie bij de mensen en leg een relatie naar eigen verantwoordelijkheid.**

Niet alles is altijd mogelijk en eigen initiatieven zijn hierbij belangrijk. De uitgangspunten van de Ja!cultuur kunnen hierbij dienen als leidraad. Wat ons betreft betekent dit: ervan uit gaan dat iets kan, mits alle partijen zich hiervoor inspannen.

Dit staat in de kaders van de raad verwoord onder 7 en 9, maar de raad stelt daar wel (financiële) grenzen aan.

- Ga uit van vertrouwen, maar bestraf misbruik
- Ga uit van de mogelijkheden, ongeacht financiële stromen, maar wel binnen beschikbare budgetten.

Neem hierbij mee dat mensen soms onbedoeld afhankelijk geworden zijn. In dit verband is het ook van belang rekening te houden met de omstandigheden van mensen. Voor sommigen is het heel lastig om eerst verplicht hulp te moeten vragen of zoeken binnen het eigen sociale netwerk.

Deze is lastig. De Kanteling gaat er immers vanuit dat er altijd eerst gekeken wordt naar wat er binnen het eigen sociale netwerk mogelijk is. Als iemand moeite heeft om dat te vragen aan het netwerk, kan hij of zij wel hulp krijgen bij het vragen, maar het kan niet betekenen dat deze trede in piramide wordt overgeslagen.

Bij dit uitgangspunt hoort ook het stimuleren en bevorderen van de eigen kracht, zodat de persoon in kwestie ook (mede-)regievoerder kán zijn.

Het stimuleren en bevorderen van de eigen kracht komt niet expliciet naar voren in de kaders van de raad. Het is echter wel de gedachte achter De Kanteling en een voorwaarde om de gedachte van De Kanteling 'tot leven te brengen' bij iedereen; inwoners van Noordenveld, maar ook de organisaties die zich met de Wmo bezig houden, dus ook de gemeente. En dus is het wel impliciet aanwezig in de kaders van de raad.

Advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

Het voorstel is om dit uitgangspunt van het Wmo-platform niet over te nemen in de kaderstellende notitie. Dit op grond van de toelichting hierboven. De uitspraken van de voorzitter van het Wmo-platform op 14 november jl. versterken dit. De voorzitter gaf aan "niet te denken in termen van piramides en tredes". De piramide van de getrapte verantwoordelijkheid vormt echter de basis van De Kanteling. In de Wmo-nota wordt wel De Kanteling verder uitgewerkt, dit op verzoek van de raadscommissieleden.

3. Verwar eigen verantwoordelijkheid niet met eigen schuld.

Mensen kunnen verkeerde keuzes hebben gemaakt of zich in een uitzichtloze situatie bevinden. Van mensen (burgers) mag en moet dan gevraagd worden te kijken naar de eigen inbreng, maar in uiterste instantie past ruimhartigheid en geen verwijt. Misbruik in dit verband de term zelfredzaamheid niet.

De raad zegt uit te willen gaan van vertrouwen en wil misbruik straffen. Daarnaast gaat de raad er van uit dat burgers zich bewust zijn van hun eigen verantwoordelijkheid. Het lijkt er dus op dat de raad en het platform het ook hier eens zijn. Wellicht dat er discussie ontstaat over wat "in uiterste instantie past ruimhartigheid" betekent. Zeker ook als daar het kader van de raad 'binnen beschikbare budgetten' tegenaan gelegd wordt. Daar tegenover staat de mogelijkheid om in individuele gevallen de hardheidsclausule toe te passen.

Advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

Voorgesteld wordt om in de kaderstellende notitie op pagina 9, onder 7 "Uitvoering", het tweede punt "maar bestraf misbruik" te schrappen.

Voor het overige is het voorstel dit uitgangspunt niet toe te voegen. Het college is bij alle besluitvorming gehouden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit doet niks af aan keuzes die een burger maakt. Een keuze kan tot gevolg hebben dat de burger niet meer in aanmerking komt voor een positief besluit van het college. In dat geval rekent de wet dit wel tot de eigen verantwoordelijkheid van een burger. Binnen het beleid is er altijd ruimte om gebruik te maken van de hardheidsclausule op het moment dat er voor een burger een situatie ontstaat die onredelijk en onbillijk is.

4. Ga uit van redelijkheid en billijkheid

Een tegenprestatie vragen zeker bij een financiële ondersteuning achten wij redelijk. Dit mag echter in uiterste instantie nooit een voorwaarde zijn voor toekenning van ondersteuning. Dus niet: "voor wat hoort wat" als vanzelfsprekende eis. De gemeente heeft wat ons betreft altijd een zorgplicht.

Allereerst: de Wmo is in de plaats gekomen van de Wvg en daarmee is de zorgplicht van de gemeente vervangen door een compensatieplicht. De compensatieplicht is een moeilijke term en nog niet

uitgekristalliseerd in de jurisprudentie, maar duidelijk is wel dat de gemeente geen zorgplicht meer heeft.

Uitgaan van redelijkheid en billijkheid daar kan de raad het niet mee oneens zijn, al staat dat niet zo verwoord in de kaders. Maar ook hier kan er discussie ontstaan wat een uiterste situatie is. De uitwerking, bijvoorbeeld van de nieuwe wet werken naar vermogen, kan hier meer duidelijkheid in geven.

Advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

Redelijkheid en billijkheid maken onderdeel uit van de normen die in het rechtsverkeer in Nederland zijn vastgelegd. Voor het bestuursrecht in de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en voor het privaatrecht in het Burgerlijk Wetboek. Bij de toepassing van de hardheidsclausule in de Wmo-verordening wordt altijd getoetst op deze aspecten. Zie ook onze beantwoording onder 3. De uitspraak van het Wmo-platform "de gemeente heeft wat ons betreft altijd een zorgplicht" staat op gespannen voet met het "compensatiebeginsel" in de Wmo. Gezien bovenstaande en het wezenlijke interpretatieverschil tussen zorgplicht en compensatiebeginsel is het advies dit uitgangspunt niet over te nemen.

5. *Blijf denken vanuit de leefbare samenleving als doel en resultaatverwachting*

Betekenisvolle contacten zijn voor mensen onontbeerlijk. Als mensen zelf niet in staat zijn tot het aangaan en blijven onderhouden van deze contacten (denk aan verlies van dierbaren, veranderd toekomstperspectief, verminderende mobiliteit) is een passend aanbod noodzakelijk. Hierbij past goede begeleiding voor mensen die op dit punt (tijdelijk) minder zelfredzaam zijn. Preventie en anticiperend (welzijns)beleid moet wat ons betreft daarom onderdeel zijn en blijven van het Wmo-beleidsplan.

In deze nuance staat een veronderstelling die niet aansluit bij de gedachte van De Kanteling. De Kanteling gaat niet uit van het aanbod, maar van de vraag. Dat heeft een reden. Op deze wijze kan de vraag van de inwoner met maatwerk beantwoord worden, in plaats van met standaardoplossingen of een standaard voorziening.

De raad wil dat de burger de regie blijft houden over zijn eigen leven, daarbij horen betekenisvolle contacten. Aan de andere kant betekent regie over het eigen leven ook dat als men geen contact wil, dat dat een keuze is die gerespecteerd moet worden.

In de kaders van de raad komt preventie niet expliciet naar voren, maar net als met stimuleren en bevorderen is het wel onderdeel van De Kanteling en De Kanteling wordt mee genomen in de nieuwe beleidsnota en in de agenda's van verschillende beleidsterreinen.

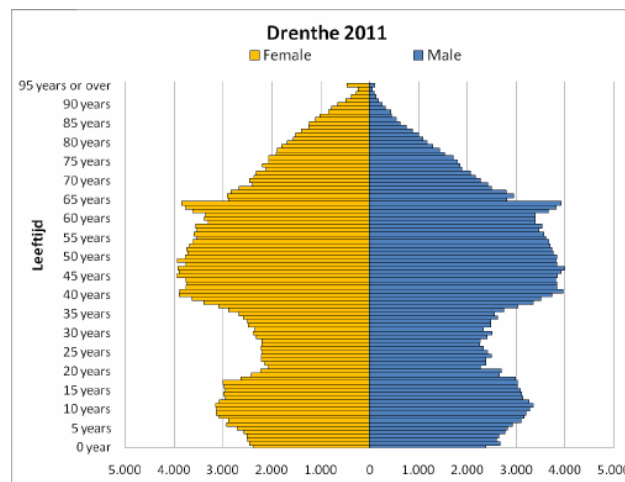
Advies naar aanleiding van de bespreking in de raadscommissie van 14 november jl.

Ook hier is het advies op grond van bovenstaande toelichting het uitgangspunt niet over te nemen. De interpretatie van het Wmo-platform dat in een leefbare samenleving er sprake moet zijn van een passend "aanbod" staat op gespannen voet met het recht van elke burger om de regie over het eigen leven te mogen houden. Daar komt bij dat de vraag van de burger sturend zal zijn voor de mate waarin er "aanbod" ontstaat. Een leefbare samenleving is ook het uitgangspunt van het beleid van de gemeente. De vraag is hoe deze leefbare samenleving vorm krijgt en tegen welke kosten. Het college en ook de Raad zijn van mening dat het vorm krijgt op basis van De Kanteling en dat betekent uitgaan van de vraag en niet van een aanbod.

10.5 Demografische ontwikkeling

Ontwikkeling bevolking in Nederland

De stijging van het aandeel van 65-plussers in de totale bevolking is geen nieuw verschijnsel. Als gevolg van de stijging van de levensverwachting neemt het aandeel van 65-plussers in Nederland al sinds 1924 toe. Deze toename versnelt nu met ingang van 2011 de naoorlogse geboortegolf de leeftijd van 65 jaar passeert. De komende snelle vergrijzing wordt dus veroorzaakt door de naoorlogse geboortegolf (1946-1970), maar ook door het lage aantal kinderen na 1970. In Drenthe en Noordenveld is dat niet anders.

Hoewel voor Nederland als geheel de bevolking nog toeneemt tot rond 2040 (en wel van 16,5 miljoen nu tot 17,5 miljoen inwoners in 2040) neemt het groeitempo duidelijk af. Hierna zal het totaal aantal inwoners in heel Nederland daadwerkelijk gaan dalen. Binnen Nederland verloopt de bevolkingsontwikkeling ruimtelijk zeer verschillend. De grote steden krijgen te maken met groei, maar het platteland krijgt te maken met een afname van de totale bevolking. Stad en regio kunnen elkaar in de toekomst op verschillende terreinen aanvullen en versterken.

Vergrijzing en ontgroening in Noordenveld

In Noordenveld is sinds 2006 sprake van een geleidelijke en structurele bevolkingsdaling.¹⁰ Het aantal huishoudens groeit nu nog wel, maar ook dat aantal zal gaan dalen. Naar verwachting zal die daling inzetten na 2020. Het aantal ouderen in Noordenveld neemt toe. Van 6530 65-plussers in 2010 naar 9020 in 2030. Het aantal jongeren daarentegen neemt af. In 2010 zijn er 3540 inwoners tussen de 0 en 22 jaar. In 2030 zijn dat er nog 2910. Ook in percentage van de totale bevolking is het een toe- en afname. Het aantal 65-plussers neemt toe van 21,2% naar 31,4% (vergrijzing). Het aantal inwoners tussen 0 en 22 jaar neemt af van 11,5% naar 10,1% (ontgroening). De totale bevolking neemt ook af. Van 30810 inwoners in 2010 naar 28720 in 2030. Voor 2040 wordt verwacht dat de gemeente Noordenveld nog 26810 inwoners heeft. Ook het aantal mensen dat zich vestigt in Noordenveld zal naar verwachting afnemen tot een negatief migratiesaldo in 2040 van -50.

Gevolgen

Alle genoemde veranderingen –minder inwoners, een andere bevolkingssamenstelling, minder en kleinere huishoudens- hebben gevolgen voor bijvoorbeeld de woningbouw, de kwaliteit van de leefomgeving, de (zorg)voorzieningen, de arbeidsmarkt, het verenigingsleven en het onderwijs.

¹⁰ Gebaseerd op cijfers van de Provincie Drenthe. Bevolkingsprognose XVIII, maart 2012, Provinciale Staten van Drenthe.

Maatregelen om de gevolgen van de demografische ontwikkelingen op te vangen kosten geld. Daarnaast lopen de inkomsten uit belastingen, leges en grondexploitaties terug. Op termijn zal de lastendruk per inwoner dus toenemen. De gevolgen voor de woningmarkt vertalen zich in de grondexploitaties van de gemeente. Deze komen minder snel tot ontwikkeling en afronding, hetgeen rentekosten en vervroegde afschrijvingen met zich meebrengt. Ook leidt dit er toe dat later opbrengsten uit de grondexploitatie worden behaald.

De gevolgen voor het onderwijs ontstaan doordat minder kinderen zijn. Minder leerlingen betekent dat de school minder middelen krijgt, terwijl de vaste lasten gelijk blijven. Minder leerlingen betekent ook kleinere groepen of samenvoeging van groepen. Scholen zullen gaan fuseren, waardoor schoolgebouwen leeg komen te staan. De gemeente is eigenaar van de gebouwen, dus zo lang deze gebouwen geen herbestemming hebben, brengt dit extra kosten voor de gemeente met zich mee. De krimp en veranderde samenstelling van de bevolking heeft ook gevolgen voor dorpshuizen, sportvelden en zwembaden. De vraag is of de accommodaties exploitabel te houden zijn en zo niet, welke keuzes gemaakt worden. Niet alle kernen hebben een winkel en dit levert voor ouderen die buiten de dorpskernen wonen steeds meer problemen op. De behoefte aan thuiszorg voor ouderen zal toenemen.

Toekomst

Het proces van bewustwording is al enige tijd in gang gezet. De Raad is geïnformeerd over de situatie in Noordenveld en de gevolgen die krimp heeft voor onze gemeente. De gemeente heeft een leefbaarheidonderzoek uit laten voeren, de Barometer Leefbaarheid, om zicht te krijgen op hoe prettig het wonen is in Noordenveld en welke factoren daarbij een rol spelen. Maar nog niet iedereen is zich bewust van de veranderingen, laat staan dat er overeenstemming is over de lange termijn focus en de gewenste aanpak van de problematiek. Dat is een opgave voor de komende tijd en daarbij zullen de uitgangspunten van de Wmo meegenomen (moeten) worden.